idrottsforum.org/recensioner
IDROTTSVETENSKAP · LÄRARUTBILDNINGEN · MALMÖ HÖGSKOLA

ISSN 1652–7224 ::: Publicerad den 30 augusti 2006
Utskriftsvänlig pdf-fil

Idrotten beskrivs ofta som den stora frälsaren av ungdom på glid, och i den svenska idrottsrörelsens uppdrag ingår att sträva efter att engagera så många barn och ungdomar som möjligt i idrotten. När staten nu vill utvärdera hur de idrottspolitiska målen i det här avseendet nås i det praktiska arbetet har man gett uppdraget till Ungdomsstyrelsen, som i sin tur bett kultursociologen och idrotts- och fritidsvetaren Mats Trondman att utifrån ungas egna upplevelser analysera folkhälso- och folkrörelseperspektivet i idrottspolitiken. Analysen bygger på enkätsvar från nästan 1600 ungdomar i åldern 13-20 år. Lars B. Dahlin, professor och överläkare i handkirurgi med ett levande intresse och engagemang för barn- och ungdomsidrott, har läst boken. Han fann en lättläst och överskådlig framställning med intressant statistik som underlag för slutsatsen att föreningsidrotten faktiskt når de idrottspolitiska målen.

Ungdom, idrott och de idrottspolitiska målen

Lars B. Dahlin
Lunds universitet och Universitetssjukhuset MAS

Mats Trondman
Unga och föreningsidrotten: En studie om föreningsidrottens plats, betydelser och konsekvenser i ungas liv
228 sidor, hft.
Stockholm: Ungdomsstyrelsen 2005
ISBN 91-89050-76-2

Idrott spelar en stor roll i samhällslivet. Vi exponeras dagligen, antingen vi vill eller inte, för idrottsaktiviteter i massmedia, vanligen fokuserade på stjärnor inom de olika idrotterna. Det är inte ovanligt att många blivande stjärnor lyfts fram som exempel på lyckade rekryteringar i talangjakter. Baksidan är att många kan komma att sluta sitt idrottsutövande i förtid (frågan är när?). En viktig period som präglar en pojkes eller flickas idrottsutövande i vuxen ålder är med säkerhet åldern över 13 år, då elitsatsningen i flera idrotter sätts på sin spets. Ungdomsstyrelsen har på uppdrag av justitiedepartementet analyserat folkhälso- och folkrörelseperspektivet i idrottspolitiken utifrån ungas egna upplevelser. Den basala politiska frågan ställs om den organiserade idrottsverksamheten lever upp till statens idrottspolitiska mål. Mats Trondman har fått uppdraget av Ungdomsstyrelsen att studera just denna aspekt. Ungdomsidrotten har definierats från åldern där den undersökta gruppen ungdomar är mellan 13 och 20 år till skillnad från andra definitioner som barn- och vuxenidrott (<13 år respektive >20 år). Mycket av de grundläggande mekanismerna som påverkar ungdomar att fortsätta sitt idrottsutövande grundläggs troligen däremot mycket tidigare, varför utgångspunkten att studera även yngre skulle också ha varit av intresse. Detta ingick dock inte i uppdraget från Ungdomsstyrelsen. Boken består av 12 kapitel som behandlar olika aspekter samt avslutas med slutsatser och idrottspolitiska diskussioner. En koncis sammanfattning av huvudslutsatserna finns i början av boken.

Trondman har för att kartlägga mönstret hos ungdomar använt sig av frågeformulär som skickas ut till ungdomar nationellt med olika bakgrund och med en svarsfrekvens på 53% (n=1580) vilket avspeglar problemet med denna typ av studie; en ofta använd metod vid medicinska uppföljningsundersökningar. Resultaten presenteras i lättöverskådliga tabeller och olika skillnader betonas. Kartläggningen och presentationen är mycket pedagogiskt gjord, om än ibland med en del närmast onödiga upprepningar, men klara fakta finns och bra basdata som utgångspunkt för ytterligare forskning. Den skulle möjligen kunna vara av mer djuplodande karaktär. Man kan förmoda att en stor del av de initiala data i boken kan attrahera ”kalenderbitarkategorin” av forskare och andra intresserade. Det gör den dock inte mindre lättläst eller oattraktiv, även om Trondman har varit styrd i utformningen av sin forskning av sitt uppdrag, vilket just medför en avsaknad av mer djuplodande analyser av mekanismer och sammanhang.

Mekanismer hur ungdomar påverkas av sitt idrottsutövande samt varför ungdomar slutar sin idrott är säkert komplexa. Idrottsledaren har en viktig roll i detta sammanhang. Föreningsidrotten och idrottsledarna skall skapa en stimulerande miljö inte bara för aktiviteten i sig utan socialisationsmiljön är ur samhällelig synpunkt av vital betydelse, vilket kanske är mest påtagligt för vissa idrotter. Frågan vilken typ av ledare som är aktiv i olika idrotter har också kartlagts av Trondman. Den stora dominansen av manliga ledare i en viss ålder (”relativt hög ålder”) och i lagidrotter som fotboll och handboll är kanske inte förvånande. Skillnader, som dock inte är vederlaga med statistik, finns också i distributionen bl a avseende tillgången till kvinnliga ledare. Frågan är om och hur detta avspeglar idrottsutövandet i den undersökta populationen och hur idrottsverksamheten lever upp till statens idrottspolitiska mål.

En av forskningens viktigaste uppgifter är den tredje uppgiften d v s hur en forskare skall förmedla uppnådd kunskap till allmänheten och dessutom omsätta och tillämpa resultaten i praktisk handling. Trondmans data uppmanar till kontemplation inom idrottsvärlden avseende de s.k. interna kulturerna, d v s idrottsledarens preferenser, socialisationspraktiker, domarbemötande, idrottsetiska fenomen och mobbing. Ungdomars uppfattning i dessa frågor skulle med säkerhet kunna vara utgångspunkt för diskussioner i samband med idrottsledarutbildningar. Detta är också en viktig aspekt i dagens mångkulturella samhälle där ibland konflikter mellan olika lag alternativt mellan spelare och domare kan vara brutal, dock inte alltid i så stor omfattning att konflikten nödvändigtvis hamnar i massmedia. De s.k. interna kulturerna är viktiga faktorer och processer som motverkar avarter och som måste genomsyra idrottandet och föreningsidrotten på ett positivt sätt. Trondmans data visar hur det ser ut ur de ungas perspektiv och de erfarenheter de skaffat sig under sitt idrottande Uppgifterna kan användas för att värdera och analysera ungdomsidrottens grundläggande värderingar och mål.

I boken behandlas bland annat dels domarbemötande, dels ”orättfärdig selektion” vilket är mycket viktiga aspekter inom ungdomsidrotten, inte bara i den aktuella ungdomsgruppen, utan även när det gäller barnidrott. Nio av 10 unga föreningsidrottare instämmer med påståendet att alla barn ska ges möjlighet att vara med och tävla tills de är 13 år, men detta borde även vara ett mål för idrottsledare som har hand om unga idrottare, dvs. barn. Idrottsledaren har en mycket stor och fundamental funktion där ledaren är viktig för den unga idrottsutövarens danande inte bara för den specifika idrotten utan även i andra sammanhang. Den relativa betydelsen av ledaren internidrottsligt respektive externidrottsligt förefaller dock enbart vara till förmån för aktiviteten inom idrotten enligt de unga, men sanningen är nog mer komplicerad.

Föräldrarnas roll för den unga idrottarens framtid diskuteras. Intresset för barnets och den unga idrottarens aktiviteter varierar oerhört mycket mellan olika föräldrar. Detta har också uppmärksammats nyligen i massmedia i samband med vetenskapsfestivalen i Göteborg. Det framhölls här att man inte skall tappa bort glädjen i den unge idrottarens liv (Göteborgsposten, söndag 14 maj, 2006). I detta sammanhang bör också nämnas att man har uppmärksammat muslimska idrottskvinnors idrottande som ställer speciella krav på organisationen av idrottsaktivitet.

Upplevelsen av påtagligt bättre fysisk hälsa är andra aspekter som också har penetrerats hos de unga idrottarna i samband med frågeformuläret. Dessa upplevelser kompletterar väl de ”hårdfakta” som har erhållits i andra vetenskapliga studier.

Boken avslutas med idrottspolitiska diskussioner och där framkommer olika rekyteringsstrategier för att få föreningsidrotterna att växa också på bredden, vilket är av oerhört vital betydelse för samhället ur många olika aspekter.

Sammanfattningsvis uppfyller Trondmans bok väl uppdragets art och innehåller en stor mängd användbara data, med reservation för de svagheter som finns i en sådan här studie med begränsad svarsfrekvens,. Studien och boken kan dels användas som bas för mer djuplodande forskning, dels som underlag inom idrottsledarutbildningar på alla

nivåer och inom olika idrotter.

© Lars B. Dahlin 2006

Köp eller ladda ner boken från Ungdomsstyrelsen

Kjøp eller laste ned boken fra Ungdomsstyrelsen

Køb eller downloade bogen fra Ungdomsstyrelsen